

**การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2**

The Development of Learning Resource at Ban Thanongpanta School under the
Office of Nongkhai Primary Educational Service Area 2

ครองสิทธิ์ บุตรสุวรรณ*

ดร.สุรัตน์ ดวงชาตม**

ดร.ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1)ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) หาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน 3) ติดตามผลของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์(Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งดำเนินการ 2 วนรอบ กลุ่มเป้าหมาย คือกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจำนวน 8 คน ประกอบด้วยผู้วิจัย 1 คน และครูผู้สอน 7 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบบันทึกการประชุมครู แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า
 - 1.1 ด้านสภาพ พบว่าโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องพยาบาล และแหล่งเรียนรู้การเกษตรเป็นต้น การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้อย่างไม่เหมาะสม ขาดการดูแลเอาใจใส่ มีสภาพไม่น่าเรียนขาดสื่ออุปกรณ์ และมีสภาพไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
 - 1.2 ด้านปัญหา พบว่า การบริหารและการจัดการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ครูที่รับผิดชอบมีภาระการสอนมากจึงไม่มีเวลาดูแลรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งอย่างเต็มที่ ขาดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจในการเข้าไปใช้แหล่งเรียนรู้ และขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูและนักเรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้น้อย
2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการนิเทศติดตามซึ่งการนิเทศ ติดตามในวงรอบที่ 1 เป็นการให้ความช่วยเหลือแนะนำส่วนในวงรอบที่ 2 เป็นแบบให้คำชี้แนะ

คำสำคัญ: การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

* ครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านนาแก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3. ผลการติดตามการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า

3.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นทราบแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและครูทุกคนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้นการดำเนินการด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ ระบบดูแล และสภาพแวดล้อมแต่ละแห่งในดีขึ้น จากการประเมินของคณะกรรมการการนิเทศ ติดตาม โดยรวมอยู่ในระดับมากและผู้ให้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีสถิติในการเข้ามาใช้บริการแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นทุกแหล่งเรียนรู้เช่นกัน

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to investigate the current states and problems of the school learning resources, 2) to find out guidelines in developing the learning resources in the school conducive to learning management in the school, and 3) to monitor development of the learning resources to facilitate the learning proves at Ban Thanongpanta School. Participatory action research (PAR) id 2 spirals with 4 phases: planning, action Observation and reflection was employed. The target group consisted of the Researcher, 7co-researchers and 74 respondents. The instruments used in this Study were a form of teacher meeting minutes, a form of observation, a form Of interview, a questionnaire on the project of improvement and development Of the learning resources in the school, a questionnaire on satisfaction toward Effects of the learning resource development developed by the researcher. Percentage, mean and standard deviation were applied to analyze data.

The findings of this study were as follows:

1. The current states and problems of the school learning resource Management at the school could be concluded that:

1.1 On states, it was found that the learning resources in the School included a library, a computer room, a room of first aid and an agricultural Learning resources etc. The application of the school environment and learning Resources were not appropriate. The school faced a lack of paying attention. A lack of instructional materials also existed. In addition, the conditions were not conducive to the learning management.

1.2 Regarding problems, it was determined that the Administration and management of the learning resources was inefficient. The teachers in charge of the leaning resources carried heavy teaching loads. They did not have enough time to spend for taking care of the leaning Resources mentioned at their full capacity. The uninteresting activities to Attract the students to use the leaning resources did not work. Moreover, A lack of continuous supervision made both teachers and students come to use The learning resources less.

2. The guidelines in developing the resources conducive to Learning management at the school were composed of a workshop, an Application of the leaning resource management as well as monitoring Supervision. In terms of monitoring supervision, assistance and advice were Used in the first spiral. In the second spiral, coaching supervision was applied.

3. The results of the school learning resource development conducive to The learning management showed that:

3.1 In case of the application of the learning resources, it was found that the teachers gained a better understanding on development of the learning resources as well as guidelines in the development All teachers could apply knowledge to develop their own existing leaning resources.

3.2 The implementation of the learning resource development was Done by modification of management, care system as well as environment. The Evaluation of the monitoring supervision committee was at the high level. The Customers/users of the services provided gained satisfaction at the high level. The Statistics concerning the use of the learning resource become higher in every learning Resource eventually.

Keyword: the Development of learning Resources

ภูมิหลัง

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึงได้อย่างมี ประสิทธิภาพยังคงต้องอาศัยแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (2560, หน้า 14) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 5) กล่าวถึง มาตรา 24 ได้บัญญัติแนวทางดำเนินการของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจนโดยระบุว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้” ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนจากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้

ทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกัน พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและในมาตรา 25 “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ” ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนพิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะสวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศูนย์ การกีฬา และนันทนาการแหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ

จากสภาพดังกล่าวจึงได้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตร แกนกลางของประเทศ ที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนายกระดับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นการสร้างความ เชื่อมมั่นให้ผู้ปกครองชุมชน และสังคมว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนมี คุณลักษณะเป็นที่ยอมรับของสังคม การใช้แหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอน มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการ จัดการเรียนการสอนอย่างมาก เพราะสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพ โดยมีผู้บริหาร และครูร่วมกันกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดหาจัดสร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ และการใช้แหล่งเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านการปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมจริงฝึกทักษะในการคิดการสังเกต การทำงาน เป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบ ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของตน และเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และเจตคติที่ดีต่อสิ่งรอบตัวมีความรับผิดชอบในบทบาท หน้าที่ของตนเองต่อสังคม รักและผูกพันกับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว (นงศ์ศรี ราชมณี, 2553, หน้า 3)

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนจำนวน 186 คน และครู จำนวน 12 คน ผู้บริหาร จำนวน 1 คน มีแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้อง พยาบาล แหล่งเรียนรู้การเกษตรซึ่งถือว่าเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีความสำคัญอย่างหลากหลาย แต่การจัด สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ขาดการดูแล เอาใจใส่จากครูผู้สอน มีสภาพไม่น่า เรียน ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ขาดสื่ออุปกรณ์ และระบบการบริหารจัดการควบคุมดูแลชั้นเรียนและแหล่งเรียนรู้ ที่ดี ทำให้แหล่งเรียนรู้ส่วนมากมีสภาพไม่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ (จำนงค์ รมย์วิชัย, สัมภาษณ์ : 2559)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจที่พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้ เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนสามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีบรรยากาศที่ดีสะอาดสะอึก ปลอดภัย มีระบบการบริหารจัดการควบคุมดูแลห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่ดี อันจะส่งผลที่ดีต่อประสิทธิภาพ และคุณภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาการวิจัยไว้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เป็นอย่างไร
2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนอง พันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีอะไรบ้าง

3. ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
3. เพื่อติดตามผลของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participated Action Research : PAR) โดยใช้หลักกระบวนการ (PAOR) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นตอนการวางแผน (Planning) 2) ขั้นตอนการปฏิบัติการ (Action) 3) ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) 4) ขั้นการสะท้อนกลับ (Reflection)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยได้จำแนกการใช้เครื่องมือตามลักษณะของการดำเนินงานดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประเภทของเครื่องมือ เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวางแผน ได้แก่

1.1.1 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมในการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียน

1.1.2 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามให้ผู้ร่วมวิจัยได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพ

ปัญหาในการใช้และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนในการพัฒนา ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

1.1.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีทั้งหมด 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ

สภาพและปัญหา และ 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแล้ว

1.1.4 แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้บริการแหล่งเรียนรู้

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ โครงการปรับปรุงและ

พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาและปรับปรุงห้องที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้การเกษตรของโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ สสำรวจสภาพและปัญหาการส่งเสริมความตระหนัก ถึงความจำเป็นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ นำมาประยุกต์ใช้ สังเกตพฤติกรรมการใช้แหล่ง

เรียนรู้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนโดยใช้แบบสังเกต สัมภาษณ์สภาพและปัญหาการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ แบบสอบถามสภาพและปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

2. ประชุมสรุปผล หาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา กำหนดรูปแบบและกิจกรรมในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทและสภาพความต้องการของครูและนักเรียน โดยใช้แบบบันทึกการประชุมดำเนินกิจกรรมพัฒนาตามแผนการดำเนินงาน ในระหว่างการดำเนินการใช้แบบสังเกตบันทึกพฤติกรรมการพัฒนา

3. ใช้แบบสอบถามระดับการพัฒนาและความพึงพอใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในข้อข่ายเรื่องที่ต้องการศึกษา คือ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. **สถิติพื้นฐาน** ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) โดยสูตร P (สมนึก ภัททิยธนี, 2551, หน้า 260)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$
 เมื่อ P แทน ร้อยละ f แทน ความถี่หรือคะแนนที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมดหรือคะแนนเต็ม

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร (สมนึก ภัททิยธนี, 2551, หน้า 237)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$
 เมื่อ \bar{X} แทนคะแนนเฉลี่ย $\sum X$ แทนผลรวมทั้งหมดของคะแนน N แทน จำนวนคนทั้งหมด

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร (สมนึก ภัททิยธนี, 2551, หน้า 249-250)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$
 เมื่อ S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน X = คะแนนของแต่ละคน N = จำนวนคนทั้งหมด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีดังนี้ พบว่า

1.1 สภาพ พบว่า มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องพยาบาล และแหล่งเรียนรู้การเกษตร เป็นต้น และการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ไม่เหมาะสม ขาดการดูแลเอาใจใส่จากครูผู้สอน มีสภาพไม่น่าเรียน ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ขาดสื่ออุปกรณ์ ขาดระบบการบริหารจัดการ และควบคุมดูแลแหล่งเรียนรู้ที่ดี ทำให้สภาพแหล่งเรียนรู้ส่วนมากมีสภาพไม่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน

1.2 ปัญหา พบว่า การบริหารและการจัดการใช้แหล่งเรียนรู้ยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดแหล่งเรียนรู้ ครูที่รับผิดชอบมีภาระการสอนมาก จึงไม่มีเวลาดูแลรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งอย่างเต็มที่ ขาดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจในการเข้าไปใช้แหล่งเรียนรู้ และขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูและนักเรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้บ่อย ส่งผลให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้แบบไม่เต็มศักยภาพ และใช้ประโยชน์ไม่ตรงตามความต้องการ

2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้จัดกาประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนา ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทำการพัฒนาโดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ จากการสังเกต และสอบถาม พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุม มีความสนใจในการรับฟังบรรยาย เรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการร่วม อภิปรายพูดคุยซักถามวิทยากรระหว่างประชุม ทำให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้มากขึ้นและได้ แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งกำหนดแหล่งเรียนรู้ที่จะดำเนินการพัฒนาทั้ง 4 จุด ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องพยาบาลห้อง และแหล่งเรียนรู้การเกษตร

2.2 การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้ร่วมวิจัยได้ทำการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ คือ การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในแต่ละจุดให้มีความสะอาด ปลอดภัย และขออนุมัติ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น และพัฒนาระบบการบริหารจัดการและระบบการบริการให้ดีขึ้น ทำให้โรงเรียนมีแหล่ง เรียนรู้ที่ดี มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูและนักเรียนมาใช้บริการ แหล่งเรียนรู้มากขึ้นอีกด้วย

2.3 การนิเทศ ติดตาม ประกอบด้วย

การนิเทศ ติดตามในวงรอบที่ 1 เป็นการให้ความช่วยเหลือแนะนำแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้น คือ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยให้ความสนใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จึงทำให้แหล่งเรียนรู้ เหล่านั้นมีคุณภาพมากขึ้น

การนิเทศ ติดตาม แบบให้คำชี้แนะในวงรอบที่ 2 เป็นกิจกรรมการนิเทศที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัย และผู้นิเทศได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่มีปัญหา พร้อมแนะนำแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยมี การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอภิปราย เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน โดยกลุ่มผู้นิเทศและผู้ร่วมวิจัยให้การนำช่วยเหลือตลอด ระยะเวลาที่ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยให้การนิเทศชี้แนะเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อย ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัย ลงมือปฏิบัติการจัดบริการงาน ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพ

3. ผลการติดตามผลของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า

3.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผลจากการปฏิบัติในการสอบถามการมี ส่วนร่วมของผู้ร่วมวิจัยในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทราบแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และครูทุกคนสามารถนำ ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น

3.2 ด้านการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผลจากการประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในแต่ละ ห้องของผู้ร่วมวิจัย การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและการสัมภาษณ์นักเรียนหลังจากการพัฒนาโดยการเข้า ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ ระบบดูแล และสภาพแวดล้อมแต่ละแห่งให้ดีขึ้น จากการประเมินของ คณะกรรมการนิเทศติดตาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีสถิติ ในการเข้ามาใช้บริการแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นทุกแหล่งเรียนรู้เช่นกัน

จากสรุปผลการติดตาม และประเมินผลการพัฒนาการให้บริการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ทั้งด้านความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และด้านการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการนิเทศ ติดตาม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีดังนี้ พบว่า

1.1 สภาพ มีแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องพยาบาล และแหล่งเรียนรู้ไม่เหมาะสม ขาดการดูแลเอาใจใส่ จากครูผู้สอน มีสภาพไม่น่าเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ขาดสื่ออุปกรณ์ ขาดระบบการบริหารจัดการและควบคุมดูแลแหล่งเรียนรู้ที่ดีทำให้สภาพแหล่งเรียนรู้ส่วนมากมีสภาพไม่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องมาจากมีความตระหนักในระบบการบริหารจัดการและควบคุมดูแลแหล่งเรียนรู้ที่ด้อย ทำให้สภาพแหล่งเรียนรู้ส่วนมากมีสภาพไม่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ไม่เหมาะสม ขาดสื่ออุปกรณ์ ขาดการดูแลเอาใจใส่ จากครูผู้สอน มีสภาพไม่น่าเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ผลการวิจัยของประธาน ศุภวิทย์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยครั้งนี้ สภาพปัญหาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกุสุมาลย์ พบว่า โรงเรียนมีจัดบรรยากาศส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการเข้ารับบริการโรงเรียนมีคอมพิวเตอร์สำหรับสืบค้นหาความรู้ จากอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนครูรับผิดชอบกำหนดตารางส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนน้อย ครูผู้รับผิดชอบบางห้องให้บริการไม่ประทับใจต่อผู้ใช้บริการ และโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์เชิญชวนส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ส่วนด้านปัญหาพบว่าครูผู้รับผิดชอบยังไม่ได้รับการอบรมให้มีความรู้และทักษะเพื่อนำมาส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนครูผู้รับผิดชอบดำเนินการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้โรงเรียนไม่สม่ำเสมอ โรงเรียนดำเนินการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ไม่สม่ำเสมอและโรงเรียนไม่มีการนิเทศภายในเพื่อนำมาปรับปรุงส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ส่วนความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของครูพบว่าครูส่วนใหญ่มีความต้องการให้ครูผู้รับผิดชอบมีความรู้และทักษะ เพื่อนำมาส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้ครูผู้รับผิดชอบได้รับการอบรมให้มีความรู้และทักษะเพื่อนำมาส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนดำเนินการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและให้โรงเรียนมีการนิเทศภายในนำมาปรับปรุงส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิด ผลงานวิจัยของณรงค์ศรี ราชมณี (2553, หน้า 114-118) ได้วิจัยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านจวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลันธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านจวน ก่อนการพัฒนาทางด้านกายภาพมีแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ บริเวณบางแห่ง สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้โดยเฉพาะบริเวณที่สามารถดำเนินการตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบริเวณที่ลุ่มหน้าโรงเรียนที่สามารถใช้เป็นที่ทำนาในโรงเรียนได้อย่างบริเวณบ่อซีเมนต์จัดเป็นที่เลี้ยงปลาและบริเวณรอบๆ อาคารเรียนที่ปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าโดยให้ครูและนักเรียนเข้ามาจัดดำเนินการโครงการต่างๆ จึงเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนแต่บริเวณดังกล่าว ยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดความสูญเปล่าทางทรัพยากรธรรมชาตินักเรียนไม่สามารถเข้าไปแสวงหาความรู้ให้เกิดประโยชน์บริเวณอาคารเรียนไม่มีบรรยากาศ ที่ร่มรื่นทำให้ขาดบรรยากาศต่อการเรียนรู้โรงเรียนจึงต้อง

ใช้บริเวณเกิดประโยชน์จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ โรงเรียนมีห้องและอุปกรณ์การเรียนการสอนคอมพิวเตอร์และวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอทำให้นักเรียนไม่สามารถใช้สื่อทางเทคโนโลยีได้เต็มที่เท่าที่ควร

1.2 ปัญหา การบริหารและการจัดการใช้แหล่งเรียนรู้ยังขาด ประสิทธิภาพ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ครูที่รับผิดชอบมีภาระการสอนมาก จึงไม่มีเวลาดูแลรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งอย่างเต็มที่ ขาดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจในการเข้าไปใช้แหล่งเรียนรู้ และขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูและนักเรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้น้อย ส่งผลให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้แบบไม่เต็มศักยภาพ และใช้ประโยชน์ไม่ตรงตามความต้องการ ทั้งนี้เนื่องมาจาก การบริหารและการจัดการใช้แหล่งเรียนรู้ยังขาดประสิทธิภาพ งบประมาณไม่เพียงพอ ครูที่รับผิดชอบมีภาระการสอนมาก ขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของทศพร สิทธิธนะชัย (2552: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอุมหม่า ประชาสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน อุมหม่าประชาสวรรค์สภาพปัญหาพบว่า โรงเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าในการจัดแหล่งเรียนรู้มีนโยบายแผนการดำเนินงานและโครงการในการจัดแหล่งเรียนรู้ปัญหาที่พบขาดการนิเทศและติดตามการจัดแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องงบประมาณที่จัดสรรให้กับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนยังน้อยไม่พอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้บุคลากรที่รับผิดชอบมีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลาในการให้บริการยังขาดการสนับสนุนเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ตามงานที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมมีสภาพแวดล้อมสะอาดและปลอดภัยในการศึกษาหาความรู้ปัญหาที่พบยังมีห้องโสตทัศนศึกษาเป็นสถานที่ที่ยังไม่เหมาะสมในการฝึกปฏิบัติ

2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้นิเวศน์บ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำการพัฒนาโดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการจากการสังเกตและสอบถาม พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุม มีความสนใจในการรับฟังบรรยาย เรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการรวมอภิปราย พูดคุยซักถามวิทยากรระหว่างประชุม ทำให้มีความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งกำหนดแหล่งเรียนรู้ที่จะดำเนินการพัฒนาทั้ง 4 จุด ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องพยาบาล และแหล่งเรียนรู้การเกษตร ทั้งนี้เนื่องมาจาก บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และแนวทางการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมเกียรติ ศรีจักรวาล (2542, หน้า 3-7) อ่างถึงในทัศนีย์ เป็นสูงเนิน, 2552, หน้า 28) สรุปได้ว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) หมายถึง การจัดประชุมขึ้นเพื่อเพิ่มหรือเสริมทักษะบางเรื่องให้แก่ผู้ประชุม โดยเฉพาะวิธีการอาจประกอบด้วยการบรรยายหรืออภิปรายเนื้อหาต่างๆ ติดตามด้วยการลงมือปฏิบัติภายใต้การดูแลและให้คำแนะนำของที่ปรึกษาเช่นการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “เทคนิคการติดตามงาน” หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “พฤติกรรมกลุ่มกับการทำงานร่วมกัน” เป็นต้น

2.2 การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้ร่วมวิจัยได้ทำการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องมาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้ผู้ร่วมวิจัยความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ คือ การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในแต่ละจุดให้มีความสะอาด ปลอดภัย มีสีสันสวยงาม และขออนุมัติจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น และพัฒนาระบบการบริหารจัดการและระบบการบริการให้ดีขึ้น

ทำให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่ดี มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูและนักเรียนมาใช้บริการ แหล่งเรียนรู้มากขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมิต ลัชฌุกร (2543, หน้า 23-24, อ้างถึงในทัศนีย์ เป็นสูงเนิน, 2552, หน้า 28) การประชุมเชิงปฏิบัติการจะเป็นการรวมกลุ่มของคน จำนวน 12 คน หรือมากกว่านั้นที่มีความสนใจหรือมีปัญหา ร่วมกันมาพบปะกัน เพื่อใช้เวลาในการปรับปรุงความสามารถความเข้าใจและความชำนาญการประชุม เชิงปฏิบัติการสามารถนำมาใช้เมื่อต้องการที่จะได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อทำ ความเข้าใจปัญหา 2) เพื่อสำรวจปัญหา 3) เพื่อพยายามหาข้อแก้ไขปัญหา 4) เพื่อศึกษาปัญหาด้วยการสอบถาม 5) เพื่อพิจารณาด้วยการสอบถาม 6) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคคล 7) เพื่อส่งเสริมการศึกษา รวมถึง การแก้ไขและค้นคิดวิธีการต่างๆ สรุปได้ว่าประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการให้ความรู้กลุ่มผู้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการและแหล่งเรียนรู้ที่ดี เป็นที่ยอมรับและสามารถนำความรู้จากวิทยากรมาเป็นแนวทางในการ ปฏิบัติได้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยสำราญ พลยะเรศ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนใน สถานศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งประชาพัฒนา อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การประชุม เชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและการระดมสรรพกำลัง ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สามารถพัฒนา ปรับปรุงห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ให้มีสภาพบรรยากาศเอื้อต่อการ เรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.3 การนิเทศติดตาม ประกอบด้วย การนิเทศ ติดตามในวงรอบที่ 1 เป็นการให้ความช่วยเหลือ แนะนำแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นคือกลุ่มผู้วิจัยให้ความสนใจในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ และสามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ จึงทำให้แหล่งเรียนรู้ เหล่านั้นมีคุณภาพมากขึ้นการนิเทศ ติดตาม แบบให้คำชี้แนะในวงรอบที่ 2 เป็นกิจกรรมการนิเทศที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วม วิจัยและผู้นิเทศได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่มีปัญหาพร้อมแนะนำแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยมีการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การอภิปราย เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน โดยกลุ่มผู้นิเทศและผู้ร่วมวิจัยให้มีการแนะนำช่วยเหลือ ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยให้การนิเทศชี้แนะเป็นรายบุคคล และกลุ่มย่อย ส่งให้ผู้ร่วมวิจัย ลงมือปฏิบัติการจัดบริการงานประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2549, หน้า 43) กล่าวว่า การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ ทำให้เข้าใจขอบเขตเป้าหมายของงาน และความต้องการที่ผู้นิเทศ คาดหวังได้รับรู้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ปัญหา อุปสรรค ของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และภารกิจ ที่สถานศึกษากำลังดำเนินการในปัจจุบัน และจะดำเนินการต่อไปในอนาคต ได้รับรู้ถึงปัญหา หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น ในการจัดการเรียนรู้กับผู้นิเทศ และมีส่วนร่วมกับผู้นิเทศในการพิจารณา แก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น และมีโอกาสรู้ถึง จุดแข็ง จุดอ่อนของตน เพื่อสามารถนำไปพัฒนา และปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นงศ์ศรี ราชมณี (2553, หน้า 114-118) ได้วิจัยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการ จัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านจ่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า วิธีการในพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านจ่านผู้วิจัยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การศึกษาดูงาน การแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งเงินทุนภายนอก การสร้างทีมงานโดยมีกิจกรรมย่อยคือการให้ ความรู้กรมอบหมายงานการนิเทศติดตาม เพื่อพัฒนาปรับปรุงผลการพัฒนาทั้ง 2 วงรอบ พบว่าผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจสามารถดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสร้างทีมงานจัดทำจุดความรู้ทั้ง 4 ชุด การเรียนรู้ได้แต่ยังไม่ สมบูรณ์โดยมีประเด็นที่ต้องพัฒนาได้แก่จุดขึ้นชมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องกำจัดหอยเชอรี่ก่อนปักดำ และจุดปรับภูมิทัศน์กำจัดขยะต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องและสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเกี่ยวกับการดูแล รักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการพัฒนาจนประสบผลสำเร็จ

3. ผลการติดตามผลของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน บ้านท่าหนองพันทาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า

3.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผลจากการปฏิบัติในการสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมวิจัยในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทราบแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และครูทุกคนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมิต สัชฌุกร (2543, หน้า 23-24, อ้างถึงในทัศนีย์ เป็นสูงเนิน, 2552, หน้า 28) การประชุมเชิงปฏิบัติการจะเป็นการรวมกลุ่มของคนจำนวน 12 คน หรือมากกว่านั้นที่มีความสนใจหรือมีปัญหาาร่วมกันมาพบปะกัน เพื่อให้เวลาในการปรับปรุงความสามารถความเข้าใจและความชำนาญการประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถนำมาใช้เมื่อต้องการที่จะได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อทำความเข้าใจปัญหา 2) เพื่อสำรวจปัญหา 3) เพื่อพยายามหาข้อแก้ไขปัญหา 4) เพื่อศึกษาปัญหาด้วยการสอบถาม 5) เพื่อพิจารณาด้วยการสอบถาม 6) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคคล 7) เพื่อส่งเสริมการศึกษารวมถึงการแก้ไขและค้นคิดวิธีการต่างๆ สรุปได้ว่าประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นการให้ความรู้แก่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการและแหล่งเรียนรู้ได้ดี เป็นที่ยอมรับและสามารถนำความรู้จากวิทยากรมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำราญ พลยะเรศ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งประชาพัฒนา อำเภอนายูง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการระดมสรรพกำลัง ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการและการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการและการใช้แหล่งเรียนรู้ สามารถพัฒนาปรับปรุงห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ให้มีสภาพบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและสอดคล้องกับผลงานวิจัยสำราญ พลยะเรศ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งประชาพัฒนา อำเภอนายูง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ก่อนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสนองตอบต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่อยู่รอบๆ ตัว จึงได้ดำเนินการพัฒนาโดยปรับปรุงพัฒนาห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ให้มีวัสดุครุภัณฑ์ประจำห้องเพียงพอต่อการเรียนรู้ จัดระบบควบคุมดูแลรักษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดทำแหล่งเรียนรู้ 3 แห่ง คือ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติ การศึกษาดูงานและการระดมสรรพกำลัง ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการและการใช้แหล่งเรียนรู้ สามารถพัฒนาปรับปรุงห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ให้มีสภาพบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.2 ด้านการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผลจากการประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในแต่ละห้องของผู้ร่วมวิจัย การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและการสัมภาษณ์นักเรียนหลังจากการพัฒนาโดยการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ ระบบดูแล และสภาพแวดล้อมแต่ละแห่งให้ดีขึ้น จากการประเมินของคณะกรรมการการนิเทศ ติดตาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีสถิติในการเข้ามาใช้บริการแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นทุกแหล่งเรียนรู้เช่นกัน สรุปผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการจัดบริการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และด้านการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าพัฒนาแหล่ง

เรียนรู้ในโรงเรียนมีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และนิเทศติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประสาธ ศุภวิริยะ (2553: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษใต้ ได้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยดังนี้ การติดตามและประเมินผลการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนปรากฏว่าผู้ร่วมวิจัยได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริม การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนปรากฏว่าผู้ร่วมวิจัยได้รับความรู้จากการเข้าร่วมอบรมและ จากการศึกษาดูงาน และผลจากการนิเทศติดตามพบว่าผู้วิจัยได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมากและผลจากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดีมากส่วนผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่ประเมินแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทศพร สิทธิธนะชัย (2552: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอัมเหม็ดประชาสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พบว่า การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ทั้งสภาพแวดล้อม จำนวนทรัพยากรและคณะกรรมการดำเนินงานอยู่ระดับมากสถิติการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในแต่ละแห่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้มีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ทำให้คณะครูในโรงเรียนได้รู้จักและเข้าใจกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่การดำเนินการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามความต้องการความสามารถความสนใจและความถนัดจนก่อให้เกิดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุษบา ช่วยแสง (2553, หน้า 77-79) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนบ้านหนองอ้อยน้อย อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า 1) แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านหนองอ้อยน้อยที่ได้รับการพัฒนา คือ 1.1) สวนสมุนไพรในครัวเรือน 1 แปลงพื้นที่ 150 ตารางเมตรมีป้ายอธิบายชื่อสามัญ ชื่อวิทยาศาสตร์วงษ์ของพืช สรรพคุณทางยาการใช้ประโยชน์ในการประกอบอาหารและใช้เป็นยารักษาโรค 1.2) สวนหย่อมเรขาคณิตจำนวน 1 สวนพื้นที่ 90 ตารางเมตร ประกอบด้วย รูปเรขาคณิตทำเป็นสวนหินพื้นกรวดมีป้ายบอกชื่อและคุณสมบัติของรูปเรขาคณิตต่างๆ โรงเรียนร่มรื่นสวยงาม 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านหนองอ้อยน้อยของผู้ร่วมวิจัยโดยรวมพบว่าผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมกันสังเกตการณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน 3) ความพึงพอใจต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านหนองอ้อยน้อยของผู้ร่วมวิจัยโดยรวมพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับ มากที่สุดและด้านรวมกันสะท้อนผลที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้านส่วนด้านาร่วมกันสังเกตการณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ในการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อช่วยบุคลากรในการปฏิบัติงาน

1.2 ควรสร้างความตระหนักในการให้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียนและผู้สนใจ จะศึกษาความรู้ และควรดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ ให้คงสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลา

1.3 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องสรุปผลการวิจัยพบว่าบุคลากรการศึกษาในโรงเรียนต้องให้ความสำคัญดูแลเอาใจใส่โดยเฉพาะครูผู้รับผิดชอบแหล่งรู้ของตนเองให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

- 2.1 การวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นอกจากการศึกษาเอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติ การนิเทศ ติดตามแล้ว ควรนำวิธีการอื่นๆ เช่น การศึกษาดูงาน เป็นต้น
- 2.2 ควรมีการจัดทำวิจัยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือรูปแบบอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.

_____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Brayboy–Locklear. Jcnnifer. (2003). “The Motivational influence of the School Environment On the Resiliency of Native American High School Students in the Selccted North Carolina Public Schools”, *Dissertation Abstracts International*. 64(04): 115–A; October, 2003.

Fields, Deirdre D. (2002). “An Evaluation of the Texas City (SD) Altcnative Learning Center,” *Dissertation Abstracts International*. 62(11): 3636–A; May.

Keefe, David D. (2003). “A Case Study of the Integration of a Video Learning Center at an Elementary School”, *Dissertation Abstracts International*. 64(05): 1613–A; November, 2003.